

Program nauczania „Zostać przedsiębiorczym” dla gimnazjum

1. Wstęp

Program „Zostać przedsiębiorczym” przeznaczony jest dla III etapu edukacyjnego. Jego celem jest przygotowanie uczniów gimnazjum do realizacji edukacyjnego projektu uczniowskiego, wprowadzonego *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 kwietnia 2013 r. zmieniającym rozporządzenie (rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007) w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.*

W programie uwzględniono kształcenie zarówno w aspekcie dydaktycznym jak i wychowawczym ukierunkowane na kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczych, ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie i realizacji projektu edukacyjnego. Wychowawca ma możliwość monitorowania zachowań i osiągnięć uczniów. Realizacja programu wymaga wejścia nauczyciela w dwie role, w tym w nową rolę moderatora – przygotowującego uczniów do podejmowania samodzielnych projektów. Moderator tworzy sytuacje inspirujące do podejmowania działań, rozwiązywania problemów, wyzwala kreatywność, uczy samodzielności i odpowiedzialności, towarzyszy uczniom w podejmowanych działaniach.

Potrzeba kształtowania postaw przedsiębiorczych u uczniów gimnazjum wynika również z zapotrzebowania społecznego. Na ten problem zwróciła uwagę Komisja Europejska. Także podstawa programowa gimnazjum *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r. poz. 977), wskazuje na potrzebę osiągnięcia postawionych celów z zastosowaniem metody projektów i realizacji projektów uczniowskich. Niniejszy program nauczania zgodny jest z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników* (Dz. U. z 3 lipca 2012 r. poz. 752) posiada własną obudowę - materiały skierowane bezpośrednio do ucznia (pakiet multimedialny „Jestem – mogę być” i program komputerowy „Działamy razem”) oraz materiały skierowane do nauczyciela (m.in. e-notes, który pozwoli monitorować postępy poszczególnych uczniów i zespołu klasowego). Powyższe narzędzia dydaktyczne umożliwią efektywne kształtowanie postaw przedsiębiorczych uczniów realizujących program „Zostać przedsiębiorczym”, a co stanowi ich dodatkową wartość, upowszechnią zainteresowanie różnymi formami kształcenia z wykorzystaniem e-learningu. Program poszerzy zakres treści określonych w podstawie programowej dla gimnazjum mających wzmocnić oraz poprawić jakość pracy szkoły w zakresie dotyczących kształtowania postaw przedsiębiorczych u uczniów.

Program „Zostać przedsiębiorczym” składa się z 30 jednostek tematycznych podzielonych na dwie części: *Uczeń i metoda projektu* (część-1 wstępna) oraz *Realizacja edukacyjnego projektu uczniowskiego* (część-2 praktyczna). Zakłada się, że część-1 wstępna zostanie zrealizowana w klasie I gimnazjum

(lub w 2 półroczu klasy I), a część-2 – praktyczna może być realizowana w 2 półroczu klasy I, (lub w 1 półroczu klasy II) oraz powtarzana w klasie II i III.

2. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania

Celem programu „Zostać przedsiębiorczym” obejmującego III etap edukacyjny jest kształcenie młodego pokolenia w zakresie:

- 1) współdziałania w zespole;
- 2) rozpoznawania i rozwiązywania problemów;
- 3) wykorzystywania technologii informacyjno-komputerowych;
- 4) planowania i przygotowania do realizacji uczniowskich projektów edukacyjnych;
- 5) kształtowania umiejętności i postaw przedsiębiorczych.

Cele te spójne są z celami zawartymi w podstawie programowej gimnazjum (III etap edukacyjny), jak również wpisują się w *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009r. w sprawie nadzoru pedagogicznego z późniejszymi zmianami (rozporządzenie MEN z dnia 10 maja 2013r.)*

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa na III etapie edukacyjnym opisane są, zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia. Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczniów sformułowane są w języku wymagań szczegółowych.

3. Treści programu zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz opis założonych osiągnięć ucznia.

Część 1: Uczeń i metoda projektu

Lp.	Jednostka tematyczna	Zagadnienia	Treści nauczania - oczekiwane umiejętności uczniów – wymagania szczegółowe Uczeń:
1.	Poznaję siebie.	<ul style="list-style-type: none"> • Mocne i słabe strony ucznia, zainteresowania, predyspozycje, talenty; • Budowanie świadomości własnych emocji i ich związku z efektywnością działania. 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzi analizę swoich mocnych i słabych stron, predyspozycji i zainteresowań, • omówi konstruktywne sposoby radzenia sobie z negatywnymi emocjami;
2.	Ja w relacjach z innymi. Tworzymy zespół.	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowe umiejętności pracy z zespołem. • Działania sprzyjające budowaniu pozytywnych relacji z ludźmi. • Moje miejsce w zespole • Zasady pracy w grupie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówi i zastosuje zasady współpracy w grupie; • przedstawi i zastosuje podstawowe sposoby budowania pozytywnych relacji w grupie; • rozpozna role w grupie, wymieni związane z nimi oczekiwania; • wyjaśni na przykładach znaczenie podstawowych norm współpracy między ludźmi, w tym odpowiedzialności i zaufania; • opracuje zasady pracy w grupie;
3.	Poznajemy zasady pracy metodą projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Fazy projektu: pomysł, decyzja, planowanie, działanie, prezentacja. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni i scharakteryzuje poszczególne fazy projektu uczniowskiego;
4.	Jesteśmy odpowiedzialni.	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualne i grupowe podejmowanie decyzji. • Kontrakt. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśni na przykładach znaczenie podstawowych norm współżycia między ludźmi, w tym wzajemności, odpowiedzialności i zaufania; • wyjaśni znaczenie kontraktu w realizacji projektu
5.	Poszukujemy pomysłów i je	<ul style="list-style-type: none"> • Generowanie i weryfikowanie pomysłów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskaże problemy związane z realizacją projektu i wymieni sposoby radzenia sobie z nimi;

	weryfikujemy	<ul style="list-style-type: none"> • Wyszukiwanie informacji i weryfikowanie jej • Prawo autorskie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni źródła informacji; • wymieni sposoby weryfikacji pomysłów; • wyjaśni, dlaczego należy przestrzegać prawa autorskiego; • wyjaśni, na czym polega plagiat;
6.	Podajemy decyzję. Wybieramy temat projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca w grupie, podejmowanie decyzji. • Projekty przedmiotowe i interdyscyplinarne. • Projekty badawcze, techniczne, biznesowe, społeczne przedsięwzięcia. • Temat projektu jako konkretny problem do rozwiązania. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • wymieni zalety i wady poszczególnych typów projektów; • wymieni i omówi zasady planowania projektu; • wymieni przykłady tytułów projektów sformułowanych jako problem do rozwiązania;
7.	Określamy cele projektu i planujemy etapy jego realizacji.	<ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczanie celów indywidualnych i grupowych. • Zasady budowania planu. • Warunki poprawności formułowania celów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśni jak formułować cele projektu; • scharakteryzuje metody badawcze stosowane podczas planowania projektu; • wymieni produkty (rezultaty) projektu;
8.	Budujemy harmonogram działań i przydzielamy zadania.	<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie czasu, efektywność działania; • Delegowanie uprawnień. • Harmonogram działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • napisze przykładowy harmonogram działań uwzględniając przydział zadań; • wyjaśni na czym polega delegowanie uprawnień; • wymieni zasady racjonalnego gospodarowania w odniesieniu do własnych zasobów (np. czasu, pieniędzy);
9.	Planujemy finanse. Szukamy sponsorów.	<ul style="list-style-type: none"> • Sporządzanie budżetu realizacji projektu edukacyjnego. • Przygotowanie się do spotkania ze sponsorem. 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje budżet przykładowego przedsięwzięcia; • wymieni korzyści wynikające dla sponsora przykładowego działania, projektu uczniowskiego; • przeprowadzi symulację spotkania ze sponsorem;
10.	Dokumentujemy działanie.	<ul style="list-style-type: none"> • Przykłady dokumentacji projektu: karta projektu, dokumentacja fotograficzna, 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadni potrzebę robienia dokumentacji projektu; • wymieni sposoby dokumentowania działań;

		<p>multimedialna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przykłady dokumentacji finansowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni elementy karty projektu
11.	Pracujemy razem. Organizujemy i monitorujemy nasze działania.	<ul style="list-style-type: none"> • Nawiązanie kontaktów ze środowiskiem lokalnym. • Kontrola zgodności realizacji działań zgodnie z harmonogramem i budżetem. • Wybór i selekcja informacji, prawo autorskie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni korzyści wynikające z nawiązania kontaktów z sojusznikami (rodzicami, rodziną, instytucjami, przedsiębiorcami) • wyjaśni, dlaczego trzeba na bieżąco monitorować działania
12.	Promujemy i reklamujemy działanie	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje promocji i reklamy (w tym ulotki, plakaty, blogi, strony internetowe). • Zasady tworzenia promocji i reklamy. • Tworzenie wypowiedzi – mówienie i pisanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśni na czym polega promocja i reklama; • wymieni i opisz przykład promocji i reklamy;
13.	Przygotowujemy się do publicznego przedstawienia rezultatów projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Stres związany z wystąpieniem publicznym. • Struktura i forma prezentacji, odbiorcy prezentacji, udział członków zespołu w prezentacji, środki audiowizualne, zasady skutecznej prezentacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówi sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; • dobierze formę prezentacji do rodzaju projektu;
14.	Oceniamy naszą pracę.	<ul style="list-style-type: none"> • Formułowanie i przyjmowanie informacji zwrotnej • Samoocena i ocena społeczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • poda przykłady pytań do samooceny i • wyjaśni celowość dokonywania oceny społecznej;
15.	Przygotowujemy sprawozdanie z realizacji projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Struktura sprawozdania – streszczenie, podziękowania (opiekunom, osobom/instytucjom wspierającym, sponsorom), procedury badań, odkrycia i informacje, wnioski, załączniki. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymieni i scharakteryzuje elementy sprawozdania; • napisze przykład podziękowań jednemu z potencjalnych sojuszników;

Część 1. Przeznaczona jest do realizacji w klasie I (ewentualnie w klasie I od 2 półrocza).

Część 2. Realizacja edukacyjnego projektu uczniowskiego

16.	Wnioski z części-1	<ul style="list-style-type: none"> • Odkrycia, wnioski, trudności jakie mogą 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułuje własne odkrycia i wnioski z części
-----	--------------------	---	---

		wystąpić podczas realizacji projektu;	teoretycznej programu (z części 1);
17.	Tworzenie zespołów projektowych	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowe umiejętności życia w grupie • Sposoby tworzenia zespołów, niebezpieczeństwa związane ze nietrafnym doбором zespołu. 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosuje zasady pracy w grupie; • zastosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • zbuduje pozytywne relacje w grupie; • podpisze kontrakt;
18.	Poszukiwanie pomysłów. Określenie celu projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy lokalnego społeczeństwa; • Celowość działań w otoczeniu szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> • wybierze problem i rozważy jego możliwe rozwiązania poprzez projekt edukacyjny; • sformułuje cel wybranego projektu;
19.	Weryfikacja pomysłów.	<ul style="list-style-type: none"> • Krytyczne analizowanie pomysłów. • Formułowanie zadań 	<ul style="list-style-type: none"> • zweryfikuje pomysł na projekt; • określi i przydzieli zadania w projekcie;
20.	Planowanie działania – podział ról, harmonogram.	<ul style="list-style-type: none"> • Racjonalne gospodarowanie własnymi zasobami; 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzysta informacje o sobie w podejmowanych działaniach; • zaplanuje działania; • napisze harmonogram działań dla konkretnego, wybranego projektu; • zastosuje zasady racjonalnego gospodarowania w odniesieniu do własnych zasobów (np. czasu, pieniędzy);
21.	Planowanie działania – finanse i dokumentacja.	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet i kontrakt, karta projektu, • dokumentacja multimedialna 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotuje budżet konkretnego przedsięwzięcia; • udokumentuje projekt;
22.	Poszukiwanie sojuszników	<ul style="list-style-type: none"> • Potencjalni sojusznicy, sponsorzy (rodzice, znajomi, inni nauczyciele, instytucje, przedsiębiorcy). 	<ul style="list-style-type: none"> • wybierze i nawiąże kontakt z sojusznikami, sponsorami projektu, przedstawicielami otoczenia szkoły;
23.	Realizacja projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Metody badawcze np. ankieta, wywiad, analiza dokumentów, obserwacja, doświadczenie; • Realizacja projektu a zaplanowany 	<ul style="list-style-type: none"> • weźmie udział we wszystkich fazach projektu; • wybierze metody badawcze konkretnego projektu; • skontroluje rezultaty pracy i poniesie odpowiedzialność za własne decyzje;
24.			
25.			
26.			

		<p>harmonogram i budżet projektu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie wypowiedzi – mówienie i pisanie (m.in. zaproszenie gości na prezentację projektu) • Wyszukiwanie i wykorzystywanie (gromadzenie, selekcjonowanie, przetwarzanie) informacji z różnych źródeł. • Tworzenie produktu (rezultatu) projektu • Udział obywateli w życiu publicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokona potrzebnych zmian w harmonogramie; • pobierze informacje i dokumenty z różnych źródeł, przydatne do wykorzystania w realizowanym projekcie; • utworzy dokumenty zawierające różne obiekty (np: tekst, grafikę, tabele, wykresy itp.); • zastosuje zasady prawa autorskiego dotyczące ochrony własności intelektualnej; • dokona starannej redakcji tekstu napisanego na komputerze z zachowaniem poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej; • sformułuje i wykona zaproszenie; • wykona reklamę dla projektu; • wykona produkt (rezultat) projektu;
27.	Uporządkowanie materiałów do prezentacji.	<ul style="list-style-type: none"> • Plan prezentacji projektu. • Tworzenie wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • opracuje plan prezentacji projektu; • zaprojektuje własną prezentację w twórczy sposób, posługując się środkami wyrazu sztuk plastycznych, innych dziedzin sztuki (fotografika, film) i elementami formy przekazów medialnych, w kompozycji na płaszczyźnie oraz w przestrzeni rzeczywistej i wirtualnej;
28.	Prezentacja zrealizowanego projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Wystąpienie publiczne. • Ocena prezentacji wg przyjętych kryteriów oceny. • Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – czytanie i słuchanie 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentuje publicznie rezultaty projektu; • oceni prezentację innych zespołów
29.	Ocena wykonanej pracy.	<ul style="list-style-type: none"> • Formułowanie i przyjmowanie informacji zwrotnej • Samoocena i ocena społeczna udziału 	<ul style="list-style-type: none"> • dokona samooceny i oceny społecznej udziału w projekcie;

		w projekcie.	
30.	Wnioski do kolejnych działań.	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności występujące w trakcie realizacji projektu. • Powody do dumy i zadowolenia. • Warunki do dalszej pracy, rekomendacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • zaproponuje działania na przyszłość; • zanalizuje słabe i mocne strony zrealizowanego projektu; • zweryfikuje zdobytą podczas zajęć wiedzę w praktycznym działaniu.

Część 2 przeznaczona jest do cyklicznego wykorzystania podczas realizacji kolejnych projektów uczniowskich w klasie I (2-półrocze) oraz w klasie II i III gimnazjum.

4. Sposoby osiągnięcia celów, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany.

„Kiedy wędkarz idzie na ryby, to bierze taką przynętę, która smakuje rybnie - a nie wędkarzowi.”
- Aleksander Kamiński

Koncepcja realizacji programu jest zgodna z podejściem humanistycznym, które zakłada ścisłe partnerstwo nauczyciela i uczniów w kreowaniu procesu edukacyjnego z wykorzystaniem doświadczeń nastawionych na twórcze rozwiązywanie problemów i refleksję prowadzącą do samoświadomości i samorealizacji uczniów. Stąd konieczność wyeksponowania roli nauczyciela – moderatora, który adekwatnie do zdiagnozowanej sytuacji organizuje uczniom doświadczenia inspirujące do podejmowania działań, rozwiązywania problemów, wyzwalania kreatywności; uczy samodzielności i odpowiedzialności, towarzyszy uczniom w podejmowanych działaniach, wspomagając proces rozwoju wychowanków w zakresie przygotowania do podejmowania samodzielnych projektów. Nauczyciel/ wychowawca ma również możliwość monitorowania zachowań i osiągnięć uczniów oraz udzielania im informacji zwrotnej.

Program „Zostać przedsiębiorczym” jest programem otwartym, zapewniającym elastyczność doboru treści i sposobów pracy, kreowanym w trakcie interakcji z uczniami, gdzie materiał nauczania staje się okazją do refleksji i przyczynkiem do kształtowania umiejętności i postaw. Bazę do realizacji programu winny stanowić dla nauczyciela: systematyczna obserwacja uczniów i rozmowa z nimi, rozumiane jako narzędzia diagnozy pedagogicznej oraz zawartość obudowy programu, dająca możliwość organizacji doświadczeń edukacyjnych służących przygotowaniu do wdrażania metody projektu. Nadrzędną wartością realizowanego procesu edukacyjnego jest osiągnięcie celów programu i wdrożenie uczniów do stosowania na co dzień algorytmu działania projektowego.

Przedstawione w programie cele zostaną osiągnięte przy zastosowaniu różnorodnych metod nauczania – uczenia się, z wykorzystaniem zadań zawartych w obudowie programu.

Zalecane są metody:

- podające, służące poznaniu (np. opis, pogadanka, wykład informacyjny, praca z różnymi źródłami informacji),
oraz
- problemowe czy praktyczne, służące zrozumieniu i działaniu (np., dyskusja dydaktyczna, dyskusja kierowana, dyskusja okrągłego stołu, debata, drzewko decyzyjne, metoda sytuacyjna, odgrywanie ról, gwiazda pytań, gra dydaktyczna, giełda pomysłów, burza mózgów, metoda przypadków, praca z interaktywnymi multimediami, metoda projektów).

Praca z uczniami będzie przebiegać w formie zbiorowej (praca w małych grupach lub frontalna) oraz indywidualnie. Indywidualizacja będzie stosowana poprzez samodzielne wypełnianie i analizowanie ankiet, kart pracy jak również przydział zadań do wykonania w projekcie, zgodnie z predyspozycjami i możliwościami poszczególnych uczniów. Często będzie wykorzystywany komputer do pracy z pakietem multimedialnym „Jestem – mogę być” oraz programem

komputerowym „Działamy razem”. Uczniowie i nauczyciele będą również wykonywać zadania na platformie e-learningowej.

Program „Zostać przedsiębiorczym” składa się z 30 jednostek tematycznych podzielonych na dwie części: *Uczeń i metoda projektu* (część - 1 wstępna) oraz *Realizacja edukacyjnego projektu uczniowskiego* (część - 2 praktyczna). Zakłada się, że część – 1 wstępna zostanie zrealizowana w klasie I gimnazjum (lub tylko w 2 półroczu klasy I) w ramach godzin do dyspozycji wychowawcy klasy lub na innych zajęciach edukacyjnych, np. wiedza o społeczeństwie, informatyka, język polski lub na dodatkowej godzinie wynikającej z Karty Nauczyciela Art. 42. Część - 2 – praktyczna może być realizowana w 2 półroczu klasy I, w klasie II oraz klasie III poprzez realizację kolejnych projektów uczniowskich w sposób zgodny z potrzebami uczniów i z wykorzystaniem różnorodnych zadań składających się na obudowę programu.

5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

Program zakłada stosowanie oceniania wspierającego, które umożliwia informowanie o poziomie osiągniętych rezultatów i o pożądanym kierunku rozwoju. W procesie oceniania projektów będą uczestniczyć członkowie zespołów uczniowskich, dokonując oceny wszystkich członków zespołu projektowego, w tym samooceny oraz nauczyciele. Takie ocenianie zachęci uczniów do podejmowania refleksji nad własnym procesem uczenia się i nad osiągniętymi efektami. Powinno znacząco wpłynąć na kształtowanie postawy przejmowania odpowiedzialności za własną naukę i podejmowane działania.

Dla oceny projektów uczniowskich została opracowana zakładka oceny projektu na stronie internetowej, zawierająca kryteria zgodnie z którymi wskazani powyżej uczestnicy procesu oceniania będą oceniać indywidualną aktywność każdego z uczniów. Ocenie będzie podlegał udział ocenianego na etapie przygotowania projektu w wyborze tematu i ustaleniu celów oraz udział w tworzeniu planu realizacji projektu. Kryteriami etapu wykonywania projektu są: współpraca ze środowiskiem, dobór źródeł informacji oraz praca w grupie. W ocenianiu działań projektowych będą brane pod uwagę terminowość i odpowiedzialność oraz zaangażowanie.

Ocenianie pracy uczniów podczas realizacji projektów uczniowskich realizowanych w ramach programu „Zostać przedsiębiorczym”, powinno być skorelowane z ustaleniami dotyczącymi oceniania projektów uczniowskich obowiązujące w szkole. Takie rozwiązanie pozwoli zachować spójność w odniesieniu do oceny gimnazjalnych projektów edukacyjnych. Zaleca się więc uwzględnienie kryteriów oceny realizacji projektu przy ocenie z zachowania ucznia, co może być zgodne z poniższą propozycją, akcentującą w sposób szczególny: zaangażowanie uczniów w prace projektowe oraz sposób organizowania współpracy w zespole.

- Ocenę naganną otrzymuje uczeń, który nie przystąpił do realizacji projektu lub nagminnie zaniedbywał swoje obowiązki mimo rozmów z członkami zespołu i opiekunem projektu, a jego postawa była lekceważąca zarówno w stosunku do członków zespołu, jak i opiekuna.
- Ocenę nieodpowiednią otrzymuje uczeń, który często odmawiał współpracy, nie wywiązywał się z powierzonych obowiązków, co miało wpływ na przebieg

przyjętego przez zespół harmonogramu pracy i wiązało się z koniecznością realizacji zadań przez innych członków zespołu.

- Ocenę poprawną otrzymuje uczeń, który wypełniał swoje działania często dopiero po interwencji opiekuna projektu lub zdarzało mu się nie wywiązać z przyjętych zadań, co było przyczyną opóźnień lub konfliktów w zespole.
- Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który współpracował w zespole realizującym projekt gimnazjalny, wypełniając stawiane przed sobą i zespołem zadania.
- Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który był aktywnym uczestnikiem realizującym projekt gimnazjalny, w miarę potrzeby wspomagał członków zespołu.
- Ocenę wzorową otrzymuje uczeń, który wykazał się dużą samodzielnością i innowacyjnością we wszystkich etapach realizacji projektu gimnazjalnego, wspomagał członków zespołu w realizacji poszczególnych zadań w ramach projektu i wykazał się umiejętnością dokonania krytycznej samooceny i wyciągania wniosków.

Podczas pracy metodą projektu w procesie monitorowania i oceny postępów uczniów szczególną rolę wyznacza się nauczycielowi opiekunowi projektu. Pełni on rolę badacza, który, poprzez obserwację działań uczniów w poszczególnych fazach realizacji projektu, gromadzi i analizuje informacje niezbędne do stymulowania aktywności poszczególnych uczniów, a także planowania i organizowania ich działań. Obserwację tę należy prowadzić w odniesieniu do określonych kryteriów, ze szczególnym wskazaniem na poniższe aspekty:

- samodzielność w doborze tematu, wyznaczeniu jego celu i określeniu zagadnień istotnych dla rozważanego problemu;
- sposób współpracy w zespole projektowym (oceniany na podstawie obserwacji, karty oceny zespołu, rozmowy z liderem zespołu);
- terminowość i odpowiedzialność w wywiązywaniu się z zaplanowanych prac;
- umiejętność rozwiązywania pojawiających się problemów;
- pracowitość i inicjatywa w przeprowadzaniu badań;
- wykorzystanie różnorodnych źródeł informacji;
- umiejętność doboru i selekcji informacji;
- umiejętność dokonania samooceny adekwatnej do wkładu i efektów pracy nad projektem.

Nauczyciel sformułuje również ocenę opisową z wykorzystaniem e-notesu – narzędzia, które powstało jako wsparcie nauczycieli realizujących program „Zostać przedsiębiorczym” dotyczące monitorowania i analizy postępów uczniów w zakresie:

- Aktywności ucznia
- Zauważonych umiejętności współpracy w zespole wskazując, czy uczeń:
 - angażuje się w pracę zespołu
 - wymienia informacje
 - potrafi efektywnie pracować
 - wykazuje inicjatywę
 - organizuje pracę zespołu
 - przyjmuje odpowiedzialność za siebie
 - bierze odpowiedzialność za zespół
- Zauważonych trudności dotyczących współpracy w zespole wskazując, czy uczeń:
 - przeszkadza innym

- prowokuje napięcia i konflikty
- łamie zasady pracy grupowej
- nie słucha
- nie podejmuje współpracy
- Zauważonych umiejętności interpersonalnych wskazując, czy uczeń:
 - jest sumienny i rzetelny
 - podejmuje decyzje
 - jest komunikatywny
 - jest asertywny
 - rozwiązuje konflikty i problemy
 - umiejętnie gospodaruje czasem
 - panuje nad stresem
 - jest koleżeński
 - aktywnie słucha
 - umie budować swój wizerunek
- Zauważonych trudności interpersonalnych wskazując, czy uczeń:
 - jest wycofany
 - nie podejmuje decyzji
 - jest agresywny
 - prowokuje konflikty i problemy
 - ma problemy z zarządzaniem czasem
 - nie panuje nad stresem
 - nie radzi sobie z problemami
 - boi się nowego
- Spostrzeżeń dotyczących ucznia w zakresie:
 - zainteresowań
 - uzdolnień
 - motywacji
 - planów edukacyjnych i zawodowych
 - innych zauważonych.

Po zrealizowaniu projektu przez uczniów, nauczyciele mogą również zdecydować się na sformułowanie oceny z przedmiotu. Ze względu na szeroki wachlarz kształtowanych umiejętności oraz różnorodność osiągnięć ucznia realizującego projekt, szczególnie predystynowanymi przedmiotami w tym zakresie są między innymi: wiedza o społeczeństwie, język polski, informatyka, matematyka, plastyka, ale również wychowanie fizyczne (edukacja zdrowotna), muzyka czy zajęcia techniczne. W zależności od tematyki realizowanego projektu uczniowskiego, oceny mogą pojawić się również z innych przedmiotów ogólnokształcących. W takich przypadkach ocenianie działań w ramach projektów uczniowskich powinno być również zgodne z kryteriami oceniania obowiązującymi w szkolnych przedmiotowych systemach oceniania.